

OBSAH

ÚVOD	7
Ekologická etika a její teologické aspekty	7
1. EKOLOGICKÁ KRIZE: VÝZVA KE ZMĚNĚ HODNOT A CÍLŮ	10
1.1. Pojem Ekologická krize	10
1.2. Původ pojmu ekologická krize	11
1.3. <i>Ekologická krize</i> jako socio-kulturní jev.....	12
1.4. Otázka ekologické krize jako otázka filosofická.....	13
1.5. Ekologická krize jako krize lidské identity	13
1.6. Křesťanství a ekologická krize	14
1.6.1. Ekologická krize jako <i>znamení doby</i>	14
1.6.2. Křesťanská nauka o stvoření a kořeny ekologické krize	15
1.6.3. Význam Whitovy stati	17
2. ČLOVĚKA JEHO MÍSTO NA ZEMI.....	18
2.1. Otázka antropocentrismu	18
2.1.1. Pojem antropocentrismus.....	18
2.1.2. Antropocentrismus a biocentrismus.....	19
2.1.3. Atropocentrismus a teocentrismus	20
2.2. Metafora panství člověka nad přírodou	20
2.2.1. Význam metafory.....	20
2.2.2. Křesťanství a metafora panství člověka nad přírodou	21
2.2.3. Potřeba správné interpretace	23
3. BIBLICKÝ PŘÍBĚH O STVOŘENÍ. EXEGEZE GN 1-2.....	24
3.1. Kněžský spis	24
3.1.1. Člověk – obraz Boží.....	24
3.1.2. Podmanění země.....	25
3.1.2.1. Polemika s přírodními kulty	26
3.1.2.2. Ustanovení stvořitelského řádu.....	26
3.1.2.3. Moc sloužící k zabezpečení živobyčí.....	27
3.2. Jahvistický spis	28
3.2.1. Člověk jako správce Boží zahrady.....	28
3.2.2. Člověk jako součást společenství stvoření	29
3.2.3. Vztah člověka a zvířete.....	30
3.2.4. Člověk a země.....	32
4. POSVÁTNÝ CHARAKTER PŘÍRODY	34
4.1. Křesťanství a desakralizace přírody	34

4.2. Zvěstný charakter přírody	35
4.2.1. Zakoušení přírody jako posvátné či profánní (podle M. Eliadeho).....	36
4.2.1.1 Struktury světa jako symboly vyjevující posvátnost.....	36
4.2.1.2. Význam a universalita symbolů.....	37
4.2.1.3. Desakralizace kosmu.....	39
4.2.2. Posvátnost přírody na základě svěřeného poslání (Podle M. Balabána)	40
4.2.2.1. Demytizace kosmu.....	40
4.2.2.2. Posvátnost na základě poslání.....	40
4.2.2.3. Sakrálnost přírody v biblickém pohledu.....	42
4.2.3. Svět jako podobenství Boha (Podle J. Moltmanna)	42
4.2.3.1. Přirozená teologie a poznání Boha	43
4.2.3.2. Svět jako <i>reálné zaslíbení</i> království.....	44
4.2.4. Tvorstvo jako svátost sebezjevení a sebedarování Boha (G. Greshake)	45
4.2.4.1. Svět jako symbol a svátost Boha.....	45
4.2.4.2. Sebevyláčení a sebedarování Boha skrze tvorstvo	46
4.2.4.3. Odcizená podoba světa jako svátost (ukřižovaného) Boha.....	47
4.2.4.4. Symbolické vidění světa jako impuls k odpovědnému přístupu ke světu.....	48
4.3. Imanence Boha ve světě	49
4.3.1. Rozlišení Boha a světa a jeho následky	49
4.3.2. Boží přítomnost ve světě skrze kosmického Ducha	50
4.3.3. Sebediferenciace Boha.....	51
4.3.4. Bůh jako »aliud« a »non aliud«.....	52
4.4. Inkarnace a posvěcení hmotného světa	53
4.4.1. Inkarnace jako vrchol Božího sebezjevení a Boží přítomnosti ve světě	53
4.4.2. Inkarnace a posvěcení hmoty v díle P. Teilharda de Chardin.....	54
4.4.2.1. Božské prostředí.....	54
4.4.2.2. Vesmírný Kristus.....	55
4.4.2.3. Duchovní moc hmoty.....	56
4.4.2.4. Posvěcení hmoty a svátosti.....	56
4.4.3. Inkarnace a sakramentální slavení církve.....	57
4.4.4. Vtělení a vykoupení.....	57
5. ESCHATOLOGICKÁ NADĚJE MIMOLIDSKÉHO TVORSTVA	59
5.1. Stvoření a vykoupení.....	60
5.1.1. Počátky víry ve stvoření.....	60
5.1.1.1. Konflikt víry Izraele s přírodními kulty.....	60
5.1.1.2. Vývoj víry ve stvoření.....	61
5.1.1.3. Nové stvoření – eschatologické vize ve Starém zákoně	62
5.1.2. Kristus a stvoření.....	64
5.1.2.1. Kristologický pohled na stvoření.....	64
5.1.2.2. Nové stvoření v Kristu.....	65
5.1.3. Celý svět bude vykoupen.....	66
5.2. Sténající stvoření (Ř 8,19-22)	66

5.2.1. Exegeze Ř 8,19-22	67
5.2.1.1. Širší kontext – téma utrpení a naděje.....	67
5.2.1.2. Užší kontext – téma sténání.....	68
5.2.1.3. Veškeré tvorstvo.....	68
5.2.1.4. Personifikace stvoření.....	69
5.2.1.5. Společný osud.....	69
5.2.1.6. Utrpení a plodnost mesiánského věku	70
5.2.2. Tvorstvo vydané marnosti.....	70
5.2.3. Naděje ve vysvobození z otroctví zániku.....	71
5.2.4. Reflexe Ř 8,19-22 Solidarita a odpovědnost za společnou budoucnost.....	72
5.3. Teologická reflexe mimolidského stvoření.....	73
5.3.1. Křesťanští mystikové a mimolidské stvoření	74
5.3.2. Zbožštění světa v teologii východu.....	74
5.3.2.1. Idea mikrokosmu.....	74
5.3.2.2. Zbožštění člověka a světa.....	75
5.3.3. Vykoupení veškerého tvorstva v ikonografii.....	76
6. NOVÉ MODELY JEDNÁNÍ ČLOVĚKA VŮČI PŘÍRODĚ	78
6.1. Člověk – kněz stvoření.....	78
6.1.1. Kněžská dimenze určení člověka.....	79
6.1.2. Člověk – zástupce společenství stvoření před Bohem.....	79
6.1.3. Člověk – Boží obraz – »Boží reprezentant na Zemi«.....	80
6.1.4. »Kosmická hostie«	81
6.1.5. Dovršování stvoření lidskou činností.....	82
6.2. Člověk – odpovědný správce	83
6.2.1 Člověk jako odpovědný správce v pastorální konstituci Gaudium et spes	84
6.2.1.1 Antropocentrismus v nauce církve	84
6.2.1.2 Člověk a jeho postavení ve světě v pastorální konstituci Gaudium et spes	84
6.2.1.3. Lidská činnost ve světě.....	85
6.2.1.4. Autonomie pozemských skutečností.....	87
6.2.2. Reflexe ekologické otázky v encyklice Centesimus annus	88
6.2.2.1. Nebezpečí konzumismu.....	88
6.2.2.2. Kritika antropologického omylu	89
6.3. Správcovství člověka nad mimolidským tvorstvem ve světle evangelia... 90	90
ZÁVĚR	92
POZNÁMKY	95